

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЗАЛІЗНИЧНОГО
ТРАНСПОРТУ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Кваліфікаційна наукова праця
на правах рукопису

Остапюк Борис Борисович

УДК: 338.47:656.07

ДИСЕРТАЦІЯ

**УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ
ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ В УМОВАХ ЛІБЕРАЛІЗАЦІЇ РИНКУ
ЗАЛІЗНИЧНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ**

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)

051 – Економіка

Подается на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

 / Б. Б. Остапюк

Науковий керівник: Дикань Володимир Леонідович, доктор економічних наук, професор

*Брилієвий дисертації: рейтинг?
з інших критеріями, які не
розміщені в основі роботи ДВУ. 2019
Залиши скаржити на відповідності
всередині ДВУ. 2019*

Харків – 2019

Учредитель ДВУ

АНОТАЦІЯ

Остапюк Б. Б. Управління економічною безпекою підприємств залізничного транспорту в умовах лібералізації ринку залізничних перевезень. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) (051 – Економіка). – Український державний університет залізничного транспорту Міністерства освіти і науки України, Харків, 2019.

Дисертація присвячена удосконаленню теоретико-методологічних положень, методичних підходів і практичних рекомендацій щодо управління економічною безпекою підприємств залізничного транспорту в умовах лібералізації ринку залізничних перевезень.

Одним із ключових трендів економічного розвитку сьогодення виступає лібералізація, яка висуває принципово нові вимоги до конкурентної взаємодії бізнес-суб'єктів на ринку і зумовлює трансформацію системи їх державного регулювання. Як пріоритети лібералізації виступають забезпечення прозорості діяльності бізнес-суб'єктів і гармонізації їх взаємовідносин, досягнення економічної справедливості і рівності умов функціонування гравців ринку, подолання статус-кво монополій і створення конкурентних умов на ринку.

З огляду на перспективу лібералізації ринку залізничних перевезень і забезпечення результативності такого роду змін у країні досліджено успішну практику реструктуризації залізничного сектора європейських країн, що дало змогу визначити доцільність поетапної лібералізації ринку послуг залізничного транспорту, відокремлення потенційно конкурентних і соціально значущих сфер діяльності АТ «Укрзалізниця» і забезпечення конкуренції на ринку.

Зважаючи на еволюційні зміни в характері конкурентних відносин суб'єктів ринку залізничних перевезень розкрито періоди трансформації інституційного забезпечення розвитку підприємств залізничного транспорту, у

межах яких визначено інституційні прогалини в системі нормативно-правового забезпечення реалізації процесів реформування підприємств залізничної галузі та ідентифіковано ключові загрози їх розвитку. Для формування дієвої політики управління економічною безпекою підприємств залізничного транспорту визначено доцільність максимального врахування спектру загроз їх розвитку, зумовлених як поглибленням внутрішньогалузевих проблем, так і зміною конкурентних позицій залізничних підприємств на ринку транспортних послуг. З огляду на це виявлено і систематизовано загрози розвитку підприємств залізничного транспорту за такими групами: внутрішньосистемні загрози в розрізі бізнес-напрямів діяльності підприємств залізничної галузі, і позасистемні загрози, викликані лібералізацією ринку залізничних перевезень.

Грунтуючись на поглядах вчених щодо розкриття змісту економічної безпеки підприємства й уточнення її складових і зважаючи на перспективу демонополізації залізничної галузі обґрунтовано пріоритетність управління економічною безпекою підприємств залізничного транспорту в розрізі таких функціональних складових, як організаційно-управлінська, виробничо-експлуатаційна, фінансово-інвестиційна, інтелектуально-кадрова, інформаційно-цифрова, соціально-екологічна, маркетингово-комунікаційна, конкурентно-партнерська та інституційно-адаптивна безпека. Розкрито змістові характеристики складових економічної безпеки підприємств залізничного транспорту і визначено перспективні напрями її забезпечення.

На основі аналізу і узагальнення положень щодо формування системи управління економічною безпекою підприємства визначені і структуровані об'єкти управління економічною безпекою підприємств залізничного транспорту у відповідності до стратегічної архітектури АТ «Укрзалізниця». Це дозволило розробити механізм управління економічною безпекою підприємств залізничного транспорту, який послідовно реалізується на їх стратегічному, тактичному і оперативному рівнях шляхом визначення специфічних цілей, завдань, процесів й методів управління економічною безпекою.

Аргументовано доцільність використання в системі діагностики стану

економічної безпеки підприємств залізничного транспорту здійснення оцінки їх вразливості, що відображає нездатність протистояти загрозам через критичні недоліки у виробничо-господарській діяльності й організації стабілізаційних процесів. Порівняння поточних параметрів стану експлуатаційної діяльності АТ «Укрзалізниця» з їх докризовими значеннями дозволило виявити критичний рівень вразливості підприємств залізничного транспорту до зовнішніх змін і втрату їх стабілізаційних здатностей. Виявлено, що в умовах лібералізації ринку залізничних перевезень існують передумови для втрати високомаржинальних вантажних та прибуткових пасажирських перевезень і зниження інвестиційної привабливості підприємств залізничного транспорту, що в сукупності зумовить посилення невизначеності і ризикованості середовища їх функціонування.

Стратегічного значення для підприємств залізничного транспорту в умовах їх переорієнтації на європейський і міжнародний ринок транспортно-логістичних послуг і загалом становлення національного ринку залізничних перевезень набуває зміна організаційно-управлінської структури підприємств залізничної галузі і концентрація уваги на бізнес-напрямах діяльності та стратегічних одиницях бізнесу в їх складі. З огляду на це запропоновано здійснювати оцінювання рівня безпеки підприємств залізничного транспорту за ключовими напрямками їх діяльності, які включають: пасажирські перевезення; вантажні перевезення; інфраструктуру; виробництво і сервіс; фінансово-інвестиційну та соціально-екологічну діяльність. З'ясовано, що загалом рівень економічної безпеки АТ «Укрзалізниця» є незадовільним, у тому числі таких сегментів, як вантажні перевезення і соціально-екологічна діяльність також є незадовільним, а пасажирських перевезень, інфраструктури, виробництва та сервісу і фінансово-економічної діяльності є критичним.

Зважаючи на потребу підвищення ефективності управління економічною безпекою підприємств залізничного транспорту в довгостроковій перспективі розкрито положення щодо формування сценаріїв її забезпечення. Залежно від цільових орієнтирів стану економічної безпеки підприємств галузі визначено базові (антикризовий, адаптивний, комунікаційний, прогресивний) і перехідні

(антикризово-адаптивний, адаптивно-комунікаційний, комунікаційно-прогресивний) сценарії реалізації стратегії їх економічної безпеки. З'ясовано, що наразі забезпечення економічної безпеки підприємств залізничного транспорту здійснюється за антикризово-адаптаційним сценарієм, що не дає змоги повною мірою вирішити наявні поточні проблеми залізничного транспорту і забезпечити формування конкурентних переваг в умовах формування ринку залізничних перевезень.

За умов незавершеності реформаційних процесів у залізничній галузі та появи внутрішньогалузевої конкуренції забезпечення виробничої безпеки підприємств залізничного транспорту потребує кардинальних змін процесу надання транспортно-логістичних послуг. Для повноцінної участі і забезпечення високої якості послуг залізничних підприємств розроблено комплементарний підхід до організації взаємодії АТ «Укрзалізниця» з іншими суб'єктами ринку залізничних перевезень під час надання транспортно-логістичних послуг, що реалізуються через інформаційно-комунікаційну єдність, взаємодоповнюваність інтегрованих транспортно-логістичних послуг, а також синхронізацію техніко-технологічних аспектів бізнес-співпраці.

Встановлено, що в умовах цифрової економіки суттєво змінився склад затребуваних професій, компетенцій і навичок працівників, які забезпечують конкурентоспроможність персоналу і підприємства в цілому. З метою успішної реалізації структурно-організаційних змін у залізничній галузі запропоновано систему формування кадрового резерву підприємств залізничного транспорту в контексті забезпечення їх кадрової безпеки, яка ґрунтується на врахуванні особливостей розвитку цифрових компетенцій персоналу і їх впливу на формування якісного кадрового потенціалу, а також передбачає впровадження комплексу технологій та інструментів формування висококваліфікованого персоналу, спроможного до виконання виробничих завдань за умови цифрової трансформації підприємств залізничного транспорту.

У контексті нівелювання впливу інформаційних загроз розвитку підприємств залізничного транспорту, які набули особливого посилення в

умовах лібералізації ринку і розширення бізнес-простору, аргументовано доцільність формування та розвитку культури інформаційної безпеки, яка являє собою унікальне поєднання неформальних і формальних правил, цінностей, норм поведінки, що визначають відносини працівників з керівництвом, між собою, з клієнтами, партнерами та конкурентами з метою забезпечення ефективної інформаційної діяльності та запобігання відповідним внутрішнім та зовнішнім загрозам діяльності підприємств залізничної галузі.

Доведено, що домінантною умовою для формування та впровадження нової культури інформаційної безпеки підприємств залізничного транспорту, її подальшого розвитку і забезпечення довготривалої дієвості є наявність системного менеджменту інформаційної безпеки, що повинен мати організаційну, нормативно-правову та технічну складові, відповідати сучасним імперативам розвитку світової економіки, а також підтримуватися всіма ланками управління. Зважаючи на етичний контекст управління інформаційною безпекою розроблено підхід до формування та розвитку культури інформаційної безпеки підприємств залізничного транспорту. Розкрито функції, основні етапи формування, методи розвитку, базові компоненти, сфери прояву (бізнес-сферу, внутрішньокорпоративну), а також рівні управління культурою інформаційної безпеки.

Ключові слова: економічна безпека, управління, загрози, ризики, механізм, діагностика, стратегія, підприємства залізничного транспорту, лібералізація, ринок залізничних перевезень, кадрова безпека, інформаційна культура.

SUMMARY

Ostapuyuk B. B. Management of economic safety of the railway transport enterprises in the liberalization conditions of the railway transportations market.

– Qualifying scientific work as a manuscript.

The thesis for the degree of Candidate of Economic Sciences, specialty

08.00.04 – economy and management of enterprises (by types of economic activity) (051 – Economics). – Ukrainian State University of Railway Transport of the Ministry of Education and Science of Ukraine, Kharkiv, 2019.

The dissertation is devoted to the improvement of theoretical and methodological provisions, methodological approaches and practical recommendations for the management of economic security of railway transport enterprises in the conditions of liberalization of the railway transport market.

One of the key trends of economic development in our time is liberalization, which puts forward fundamentally new requirements for competitive interaction of business entities in the market and predetermines the transformation of the system of their state regulation. The priorities of liberalization are ensuring transparency of business entities and harmonization of their relationships, achieving economic justice and equality of market players, overcoming the status quo of monopolies and creating competitive conditions in the market.

Given the prospect of liberalization of the rail market and ensure the effectiveness of such change in the country studied the practice of successful restructuring of the rail sector the European countries, which allowed to determine the feasibility of a phased liberalization the market of railway transport services, separation of potentially competitive and socially significant spheres of activity JSC –Ukrzaliznytsya and ensure competition in the market.

Despite the evolutionary changes in the nature of competitive relations of constituent entities the rail market reveals the periods of transformation the institutional development of the railway transport enterprises, in which the identification of institutional gaps in the system of normative-legal support of implementation processes reforming the enterprises of the railway sector and identified key threats to their development. For the formation of effective policy management of economic security enterprises of railway transport was considered reasonable maximum given the range of threats to their development, due to both the deepening of intra-industry problems and change the competitive position of railway undertakings in the market of transport services. With this in mind, the threats to the

development of railway transport enterprises are identified and systematized in the following groups: intra-system threats in the context of business activities railway enterprises, and non-system threats caused by the liberalization of the railway transport market.

Based on scientists views regarding disclosure of economic security and refinement of its components and given the prospect deregulation of the railway industry justified the priority of management economic security of enterprises railway transport in the context of such functional components as organizational and managerial, production and operational, financial and investment, intellectual and personnel, information and digital, social and environmental, marketing and communication, competitive partner and institutional adaptive security. The content characteristics of the components economic security of railway transport enterprises are disclosed and promising directions of its provision are determined.

On the basis of the analysis and generalization provisions on formation of management system economic safety of the enterprise certain and structured objects of management economic safety of the enterprises railway transport according to strategic architecture of JSC –Ukrzaliznytsia. It allowed to develop the mechanism of management economic safety of the enterprises railway transport which is consistently realized at their strategic, tactical and operational levels by definition of the specific purposes, tasks, processes and methods of management economic safety.

Convincingly the advisability of using system diagnostics economic security enterprises of railway transport and assessment of their vulnerability, which reflects inability to resist the threats through critical weaknesses in production and business activities and the stabilization processes. Comparison of the current parameters of the state operational activity of JSC –Ukrzaliznytsia with their pre-crisis values allowed to reveal the critical level of vulnerability railway transport enterprises to external changes and loss of their stabilization abilities. It is revealed that in the conditions of liberalization the rail market there are prerequisites for the loss of high-margin profitable freight and passenger traffic and reduced investment attractiveness of enterprises railway transport, which together contribute to the increased uncertainty

and risk environment of their functioning.

Of strategic importance for the railway transport enterprises in the conditions of their reorientation to the European and international market of transport and logistics services and in general the formation of the national market railway transport acquires a change in the organizational and managerial structure of the railway industry enterprises and focus on business activities and strategic business units in their composition. Taking this into account, it is proposed to assess the level of safety railway transport enterprises in key areas of their activities, which include: passenger transportation; freight transportation; infrastructure; production and service; financial, investment and social and environmental activities. It was found that in general the level of economic security of JSC –Ukrzaliznytsia is unsatisfactory, including such segments as cargo transportation and social and environmental activities is also unsatisfactory, and passenger transportation, infrastructure, production and service, and financial and economic activities is critical.

Taking into account the need to improve the efficiency of management economic security of railway transport enterprises in the long term, the provision on the formation of scenarios for its provision is disclosed. The basic (anti-crisis, adaptive, communication, progressive) and transitional (anti-crisis-adaptive, adaptive-communication, communication-progressive) scenarios for the implementation of the strategy their economic security are determined depending on the targets of the state economic security enterprises of the industry. Found out that currently the economic security enterprises of railway transport is carried out by antecesevo-adaptive scenario, which makes it impossible to fully address the current problems of railway transport and to ensure the formation of competitive advantages in the conditions of formation the rail market.

In the conditions of incompleteness processes of reforming railway branch and emergence of intraindustrial competition maintenance of industrial safety of the enterprises of railway transport demands cardinal changes of process providing transport and logistic services. For full participation and ensuring high quality of services railway enterprises, a complementary approach to the organization of

interaction JSC -Ukrzaliznytsia with other entities of the railway transportation market in the provision of transport and logistics services implemented through information and communication technology, complementarity of integrated transport and logistics services, as well as synchronization of technical and technological aspects of business cooperation was developed.

It is established that in the conditions of digital economy the structure of demanded professions, competences and skills of employees which provide competitiveness of the personnel and the enterprise as a whole has essentially changed. In order to successfully implement structural and organizational changes in the railway industry, a system of forming a personnel reserve of railway transport enterprises in the context of ensuring personnel security is proposed, which is based on taking into account the peculiarities of the development of digital competencies of personnel and their impact on the formation of high-quality personnel potential, and also provides for the introduction of a set of technologies and tools for the formation of highly qualified personnel capable of performing production tasks in the digital transformation of railway transport enterprises.

In the context of leveling the impact of information threats on the development of railway transport enterprises, which have gained particular strength in the conditions of market liberalization and expansion of business space, the expediency of forming and developing an information security culture, which is a unique combination of informal and formal rules, values, norms of behavior that determine the relations of employees with management, among themselves, with customers, is reasoned, partners and competitors in order to ensure effective information activities and prevent relevant internal and external threats to the activities of enterprises the railway industry.

It is proved that the dominant condition for the formation and implementation of a new culture of information security railway transport enterprises, its further development and long-term effectiveness is the availability of information security management system, should have organizational, regulatory and technical components, meet the modern imperatives of the world economy, as well as be

supported by all levels of management. Despite the ethical context of information security management, an approach to the formation and development of information security culture of railway transport enterprises has been developed. The functions, main stages of formation, methods of development, basic components, spheres of manifestation (business sphere, intra-corporate), as well as levels of information security culture management are disclosed.

Keywords: economic security, management, threats, risks, mechanism, diagnostics, strategy, railway transport enterprises, liberalization, railway transport market, personnel security, information culture.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

монографія

1. Остапюк Б. Б. Формування інструментарію забезпечення економічної безпеки залізничного транспорту. *Конкурентоспроможність підприємств у міжнародному цифровому просторі: монографія* / За ред. О. В. Ареф'євої. Київ : ФОП Маслаков, 2019. С. 235–245. (*Особистий внесок: розроблено організаційні засади управління економічною безпекою ПЗТ, що ґрунтуються на комплементарному підході до взаємодії АТ «Укрзалізниця» з іншими суб'єктами ринку залізничних перевезень*).

статті у наукових фахових видання, що індексуються в міжнародних наукометричних базах

2. Остапюк Б. Б. Діагностика економічної безпеки підприємств залізничного транспорту. *Адаптивне управління: теорія і практика*. Серія: Економіка. 2018. №4 (8). URL: <https://amtp.org.ua/index.php/journal2/issue/view/11/27>. (дата звернення 02.09.2018 р.).

3. Остапюк Б. Б. Особливості конкурентоспроможності залізничного транспорту. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2018. № 61. С. 135–141.

4. Остапюк Б. Б. Систематизація загроз економічної безпеки підприємств залізничного транспорту. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2018. № 64. С. 50–61.

5. Остапюк Б. Б. Концептуальні засади формування механізму економічної безпеки залізничного транспорту. *Моделювання регіональної економіки*. 2018. № 1(31). С. 260–269.

6. Остапюк Б. Б. Стратегія економічної безпеки залізничного транспорту. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2019. № 65. С. 124–132.

7. Остапюк Б. Б. Напрямки забезпечення економічної безпеки підприємств залізничного транспорту в інформаційній сфері. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2019. № 66. С. 102–108.

8. Остапюк Б. Б. Інтелектуально-кадрова складова управління економічною безпекою залізничного транспорту. *Економіка та держава*. 2019. № 7. С. 90–95.

тези доповідей і матеріали науково-практичних конференцій:

9. Остапюк Б. Б. Фактори конкурентоспроможності підприємств залізничного транспорту. *Європейський вектор модернізації економіки: креативність, прозорість та сталий розвиток* : матеріали X Ювілейної Міжнар. наук.-практ. конф. (18 – 19 квітня 2018 р., м. Харків). У 3-х частинах. Харків : ХНУБА, 2018. Ч.2. С.82–84.

10. Остапюк Б. Б. Вдосконалення системи забезпечення економічної безпеки на прикладі залізничного транспорту. *Актуальні проблеми економіки та управління в умовах системної кризи* : матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (28 листопада 2018 р., м. Львів). У 2-х частинах. Львів : Львівський інститут МАУП, 2018. Ч. 2. С. 338–342.

11. Остапюк Б. Б., Дикань В. Л. Управління економічною безпекою вітчизняних підприємств залізничного транспорту. *Актуальні питання організації та управління діяльністю підприємств у сучасних умовах господарювання* : тези VIII наук.-практ. конф. (29 листопада 2018 р, м. Харків). Харків : НАНГУ, 2018. С. 183–185. URL: <http://nangu.edu.ua> (дата звернення:

29.11.2018). *(Особистий внесок: ідентифіковано ключові загрози економічній безпеці підприємств залізничного транспорту в умовах лібералізації ринку залізничних перевезень).*

12. Остапюк Б. Б. Стратегічне управління економічною безпекою залізничного транспорту України. *Актуальні проблеми соціально-економічних систем в умовах трансформаційної економіки* : матеріали V Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнародною участю (11 – 12 квітня 2019 р., м. Дніпро). У 2-х частинах. Дніпро: НМетАУ, 2019. Ч. 1. С. 134–138.

13. Остапюк Б. Б. Управління кадровим потенціалом підприємства. *Міжнародна транспортна інфраструктура, індустріальні центри та корпоративна логістика* : тези доповідей за матеріалами XV Міжнар. наук.-практ. конф. (6 – 8 червня 2019 р., м. Харків). У 2-х частинах. Харків : УкрДУЗТ. Ч. 2. С. 46–48.

14. Остапюк Б. Б. Особливості забезпечення економічної безпеки залізничного транспорту. *Методичні підходи до формування стратегічного бачення соціально-економічного розвитку регіонів* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (22 червня 2019 р., м. Дніпро). Дніпро : НО «Перспектива», 2019. С. 25–27.

15. Остапюк Б. Б. Стейкхолдер-орієнтований підхід до формування системи економічної безпеки підприємств залізничного транспорту. *Наука та інновації як основні шляхи вдосконалення економічного потенціалу країни*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (29 червня 2019 р., м. Львів). Львів : ГО «Львівська економічна фундація», 2019. С. 69–71.

16. Остапюк Б. Б. Напрями забезпечення інтелектуально-кадрової безпеки залізничного транспорту. *Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку економіки, обліку, фінансів і права*: тези доповідей Міжнар. наук.-практ. конф. (12 липня 2019 р., м. Полтава). У 2-х частинах. Полтава: ЦФЕНД, 2019. Ч. 1. С. 53–54.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ ВИМІРЮВАННЯ, СКОРОЧЕНЬ	16
Вступ.....	17
РОЗДІЛ 1. ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ В УМОВАХ ЛІБЕРАЛІЗАЦІЇ РИНКУ ЗАЛІЗНИЧНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ.....	26
1.1 Дослідження еволюції розвитку інституціонального середовища функціонування підприємств залізничного транспорту	26
1.2. Систематизація загроз функціонування підприємств залізничного транспорту в умовах лібералізації ринку залізничних перевезень.....	58
1.3. Складові економічної безпеки підприємств залізничного транспорту	85
Висновки до розділу 1.....	96
РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ... ..	98
2.1. Системний підхід в управлінні економічною безпекою підприємств залізничного транспорту.....	98
2.2. Діагностика економічної безпеки підприємств залізничного транспорту	121
2.3. Формування стратегії економічної безпеки підприємств залізничного транспорту	143
Висновки до розділу 2.....	168
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТРУМЕНТІВ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ.....	170

3.1. Організаційні засади управління виробничою складовою економічною безпеки підприємств залізничного транспорту	170
3.2. Кадрова складова економічної безпеки підприємств залізничного транспорту	183
3.3. Забезпечення інформаційної безпеки підприємств залізничного транспорту в інформаційній сфері	208
Висновки до розділу 3.....	227
ВИСНОВКИ	230
Список використаних джерел.....	234
ДОДАТОК А. ОГЛЯД ДИСЕРТАЦІЙ ЗА ТЕМОЮ ДОСЛІДЖЕННЯ... ..	263
ДОДАТОК Б. АНКЕТА ВИЗНАЧЕННЯ ЕТАЛОННИХ ЗНАЧЕНЬ І ПРІОРИТЕТІВ ПОКАЗНИКІВ РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ.....	265
ДОДАТОК В. ВИЗНАЧЕННЯ МАКСИМАЛЬНИХ І МІНІМАЛЬНИХ ЗНАЧЕНЬ ПОКАЗНИКІВ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АТ «УКРЗАЛІЗНИЦЯ».....	267
ДОДАТОК Г. РАНЖУВАННЯ І ОЦІНКА ВЕЛИЧИНИ ВПЛИВУ ФАКТОРІВ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ.....	271
ДОДАТОК Д. СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ.....	274
ДОДАТОК Е. АКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ.....	277

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ
ВИМІРЮВАННЯ, СКОРОЧЕНЬ

1. АТ «Укрзалізниця» (Товариство, залізнична компанія)	акціонерне товариство «Українська залізниця» з 31.10.2018 р., публічне акціонерне товариство «Українська залізниця» з 25.06.2014 р., є правонаступником усіх прав і обов'язків державної адміністрації залізничного транспорту Укрзалізниці та підприємств залізничного транспорту
2. ВВП	валовий внутрішній продукт
3. ДПП	державно-приватне партнерство
4. ЄС	Європейський Союз
5. ВАТ «РЖД»	відкрите акціонерне товариство «Російські залізниці»
6. ЄБРР	Європейський банк реконструкції та розвитку
7. КЕХІМ	Експортно-імпортний банк Кореї
8. ПЗТ	підприємства залізничного транспорту
9. СНД	співдружність незалежних держав
10. НР	людські ресурси
11. ВШМ	високошвидкісні магістралі
12. КНР	Китайська народна республіка

ВСТУП

Обґрунтування вибору теми дослідження. Залучення України до процесів розбудови міжнародної транспортно-логістичної інфраструктури як повноцінного бізнес-партнера, забезпечення інтеграції вітчизняного залізничного транспорту до європейської транспортної мережі і досягнення цифрової трансформації української залізниці в умовах посилення глобальної конкуренції на транспортному ринку потребує активізації процесів реформування залізничної галузі і забезпечення поетапної лібералізації ринку послуг залізничного транспорту з урахуванням позитивного досвіду реструктуризації залізничного сектора передових країн.

Однак відкриття ринку залізничних перевезень в умовах системної кризи галузі і наявності суттєвих прогалин у здійсненні її реформування генерує низку додаткових загроз для підприємств залізничного транспорту, пов'язаних із втратою їх конкурентних позицій, що зумовлює критичне зниження рівня економічної безпеки підприємств галузі, унеможливаючи реалізацію стратегічних, для підтримки конкурентоспроможності залізничного транспорту, ініціатив. Вирішення цієї проблеми є одним із першочергових завдань для підприємств залізничного транспорту, у площині якого знаходиться питання розроблення теоретико-методичних положень і практичних рекомендацій щодо формування системних і дієвих рішень у сфері управління економічною безпекою підприємств залізничного транспорту за умов активізації конкурентної боротьби.

Теоретичний базис управління економічною безпекою підприємств та його інструментарій ґрунтовно відображені у працях таких учених-науковців, як: Н. Аванесова, О. Ареф'єва, В. Білоус, З. Герасимчук, Л. Гнилицька, В. Дикань, Є. Діденко, І. Дмитрієв, Я. Жаліло, Г. Козаченко, О. Криворучко, Ю. Лисенко, О. Ляшенко, Л. Мельник, О. Мних, С. Мочерний, В. Мунтіян, В. Немченко, Н. Нижник, Л. Українська, В. Франчук, Г. Черняк, А. Штангрет, В. Шинкаренко та ін.

Вагомий внесок у вирішення проблем забезпечення економічної безпеки підприємств залізничної галузі зробили такі вчені, як Ю. Бараш, О. Дейнека, В. Дикань, Г. Ейтутіс, О. Євсєєва, І. Зайцева, О. Зоріна, Л. Калініченко, В. Компанієць, М. Корінь, О. Кірдіна, М. Міщенко, І. Назаренко, В. Овчиннікова, Л. Позднякова, І. Посохов, В. Прохорова, Т. Тимофєєва, І. Токмакова, В. Третяк, О. Чередниченко, О. Чупир та ін.

Віддаючи належне науковому та практичному значенню праць вищезазначених науковців, необхідно вказати, що поряд із значною кількістю розробок у сфері забезпечення економічної безпеки залізничної галузі існує потреба в розвитку теоретичних основ і методичних підходів до управління економічною безпекою підприємств залізничного транспорту в сучасних умовах господарювання з урахуванням процесів лібералізації ринку залізничних перевезень. У зв'язку з цим вельми доречним є удосконалення механізму управління економічною безпекою підприємств залізничного транспорту, формування підходу до оцінювання рівня економічної безпеки за видами діяльності і сценаріїв стратегії управління економічною безпекою, розроблення механізмів та інструментарію управління виробничою, кадровою та інформаційною безпекою підприємств галузі.

Усі ці обставини зумовили вибір теми дисертаційної роботи, визначили мету, об'єкт, предмет і завдання дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Наукові результати і висновки дисертаційного дослідження використано при виконанні наукових досліджень Національного авіаційного університету за темою «Управління сталим розвитком інтеграційних процесів підприємств повітряного транспорту в міжнародному просторі» (номер державної реєстрації 0118U004287), де розроблено організаційні засади управління економічною безпекою підприємств залізничного транспорту, що ґрунтуються на комплементарному підході до взаємодії АТ «Укрзалізниця» з іншими суб'єктами ринку залізничних перевезень.

Дисертація виконувалася відповідно до основних положень Стратегії АТ «Укрзалізниця» на 2019 – 2023 роки (затверджено Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12 червня 2019 р. № 591-р), Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року (затверджено Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 травня 2018 р. № 430-р), Державної цільової програми реформування залізничного транспорту на 2010 – 2019 роки (затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2009 р. № 1390).

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є удосконалення теоретичних положень, методичних підходів і практичних рекомендацій щодо управління економічною безпекою підприємств залізничного транспорту в умовах лібералізації ринку залізничних перевезень.

Поставлена мета дисертаційного дослідження зумовила необхідність вирішення таких завдань:

- проаналізувати еволюційні процеси інституційного забезпечення розвитку підприємств залізничного транспорту і з'ясувати періоди його трансформації;

- виявити тенденції і перспективи розвитку підприємств залізничного транспорту в умовах лібералізації ринку залізничних перевезень і систематизувати загрози їх економічній безпеці за бізнес-напрямами діяльності;

- сформулювати механізм управління економічною безпекою підприємств залізничного транспорту, що враховує трансформації залізничного транспорту і умов його функціонування;

- розробити підходи до діагностики економічної безпеки підприємств залізничного транспорту на основі оцінювання вразливості й формування комплексної оцінки за напрямами діяльності;

- розвинути положення щодо формування стратегії забезпечення економічної безпеки підприємств залізничного транспорту;

- сформулювати організаційні засади управління економічною безпекою

підприємств залізничного транспорту, які ґрунтуються на комплементарному підході до взаємодії АТ «Укрзалізниця» з іншими суб'єктами ринку залізничних перевезень під час надання інтегрованих транспортно-логістичних послуг;

- удосконалити систему формування кадрового резерву підприємств залізничного транспорту в контексті забезпечення їх кадрової безпеки;

- запропонувати підхід до формування та розвитку культури інформаційної безпеки підприємств залізничного транспорту.

Об'єкт дослідження – процес управління економічною безпекою підприємств залізничного транспорту.

Предмет дослідження – теоретичні положення, методичні підходи і практичні рекомендації щодо управління економічною безпекою підприємств залізничного транспорту в умовах лібералізації ринку залізничних перевезень.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети і вирішення зазначених завдань використано такі методи: *порівняльний аналіз і графічний метод* – для відображення тенденцій розвитку підприємств залізничного транспорту України; *систематизація і класифікація* – для систематизації загроз розвитку підприємств залізничного транспорту та упорядкування складових забезпечення їх економічної безпеки за функціональною ознакою; *абстрактно-логічний* – для обґрунтування етапів трансформації інституційного забезпечення розвитку підприємств залізничного транспорту, розроблення механізму управління їх економічною безпекою; *моделювання* – для обґрунтування системи формування кадрового резерву підприємств галузі; *експертний, розрахунково-аналітичний* – для діагностики економічної безпеки підприємств залізничного транспорту; *аналогії та екстраполяції* – для розроблення положень щодо формування стратегії економічної безпеки підприємств залізничного транспорту і типологізації сценаріїв її реалізації.

Інформаційну базу дослідження склали закони та підзаконні нормативно-правові акти, що регулюють діяльність із забезпечення економічної безпеки й функціонування підприємств залізничного транспорту України, публікації

провідних вітчизняних і зарубіжних учених, монографічні дослідження фахівців за проблематикою управління економічною безпекою підприємств, дані фінансової і статистичної звітності АТ «Укрзалізниця», ресурси Інтернету.

Наукова новизна отриманих результатів. Результати наукового дослідження в сукупності вирішують важливу наукову проблему розроблення теоретичних положень, методичних підходів і практичних рекомендацій щодо управління економічною безпекою підприємств залізничного транспорту в умовах лібералізації ринку залізничних перевезень. Основні положення дисертації, які мають наукову новизну і виносяться на захист, полягають у такому:

удосконалено:

- механізм управління економічною безпекою підприємств залізничного транспорту, який, на відміну від існуючих, побудовано з урахуванням особливостей економічних інтересів як об'єктів управління економічною безпекою і можливості керування компонентами економічного потенціалу підприємств залізничного транспорту на різних рівнях їх стратегічної архітектури. Визначено цілі, завдання, процеси і методи управління економічною безпекою на стратегічному, тактичному й оперативному рівнях підприємств залізничного транспорту. Реалізація цього механізму забезпечує комплексність і системність управління економічною безпекою підприємств залізничного транспорту;

- підхід до діагностики економічної безпеки підприємств залізничного транспорту, який, на відміну від відомих, полягає в оцінюванні їх вразливості та визначенні рівнів економічної безпеки підприємств галузі за видами їх діяльності і розрахунку інтегрального показника економічної безпеки як середньозваженої величини за такими складовими, як пасажирські перевезення, вантажні перевезення, інфраструктура, виробництво і сервіс, фінансово-інвестиційна і соціально-екологічна діяльність. Застосування цього підходу дає змогу визначити й структурувати недоліки і внутрішні загрози діяльності підприємств залізничного транспорту;

- організаційні засади управління економічною безпекою підприємств залізничного транспорту, які, на відміну від відомих, ґрунтуються на комплементарному підході до взаємодії АТ «Укрзалізниця» з іншими суб'єктами ринку залізничних перевезень під час надання інтегрованих транспортно-логістичних послуг і реалізуються через інформаційно-комунікаційну єдність, взаємодоповнюваність спільних транспортно-логістичних послуг, а також синхронізацію техніко-технологічних аспектів бізнес-співпраці. Цей підхід дає змогу нівелювати загрози у сфері експлуатаційної діяльності підприємств залізничного транспорту, зумовлені розвитком ринку залізничних перевезень;

- систему формування кадрового резерву підприємств залізничного транспорту в контексті забезпечення їх кадрової безпеки, що, на відміну від відомих, враховує вплив розвитку цифрових компетенцій персоналу на формування якісного кадрового потенціалу і передбачає впровадження комплексу технологій та інструментів формування висококваліфікованого персоналу, спроможного до виконання виробничих завдань за умови цифрової трансформації залізничних підприємств. Ця пропозиція сприятиме підвищенню рівня цифрової компетенції персоналу, подоланню кадрових загроз та забезпеченню економічної безпеки підприємств залізничного транспорту в умовах формування цифрової економіки;

- періоди розвитку інституційного забезпечення функціонування підприємств залізничного транспорту, що, на відміну від існуючих, по-перше, враховують еволюцію зміни характеру конкурентних відносин у залізничній галузі; по-друге, визначають інституційні прогалини в системі нормативно-правового забезпечення процесів реформування підприємств залізничної галузі. Це дало змогу виявити ключові загрози розвитку підприємств залізничного транспорту на кожному з етапів і визначити напрями забезпечення економічної безпеки підприємств галузі;

набули подальшого розвитку:

- теоретичні положення щодо формування стратегії забезпечення

економічної безпеки підприємств залізничного транспорту, які, на відміну від відомих, розкривають базові (антикризовий, адаптивний, комунікаційний, прогресивний) і перехідні (антикризово-адаптивний, адаптивно-комунікаційний, комунікаційно-прогресивний) сценарії її реалізації, що визначені відповідно до цільових параметрів функціонування підприємств залізничного транспорту в довгостроковій перспективі. Типологізація сценаріїв і розкриття їх інструментарію дає змогу з'ясувати перспективні для впровадження заходи із забезпечення економічної безпеки підприємств залізничного транспорту;

- систематизація загроз розвитку підприємств залізничного транспорту, яка відрізняється від існуючих підходів виділенням внутрішньосистемних загроз за бізнес-напрямами діяльності підприємств галузі і позасистемних загроз, зумовлених лібералізацією ринку залізничних перевезень. Це дало змогу більш ґрунтовно підійти до вибору складових управління економічною безпекою підприємств залізничного транспорту з урахуванням вимог конкурентного середовища їх функціонування;

- підхід до формування та розвитку культури інформаційної безпеки підприємств залізничного транспорту, який, на відміну від існуючих, розкриває функції культури, основні етапи формування, методи розвитку, базові компоненти, сфери прояву (бізнес-сферу, внутрішньокорпоративну), а також рівні управління культурою інформаційної безпеки. Це стане основою для забезпечення інформаційної безпеки підприємств залізничного транспорту при одночасній підтримці високого рівня інформаційно-комунікаційної довіри бізнес-партнерів.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що розроблені в дисертації теоретико-методичні положення і практичні рекомендації можуть бути використані в процесі обґрунтування стратегічних і поточних планів та розроблення практичних заходів щодо забезпечення економічної безпеки підприємств залізничного транспорту. Сукупність отриманих наукових положень доведено до рівня методичних рекомендацій і прикладного інструментарію, практичне застосування яких дасть змогу покращити

ефективність процесів управління економічною безпекою підприємств залізничного транспорту.

Результати дисертаційного дослідження отримали практичне застосування. Зокрема положення щодо використання інструментарію механізму управління економічною безпекою впроваджено в діяльність СП «Харківська автобаза» РФ «Південна залізниця» АТ «Укрзалізниця» (акт впровадження № 23/02 від 26 лютого 2019 р.), підхід до формування та розвитку культури інформаційної безпеки підприємств залізничного транспорту впроваджено в діяльність філії «Панютинський вагоноремонтний завод» АТ «Укрзалізниця» (акт впровадження №22/03 від 19 березня 2019 р.), пропозиції щодо діагностики економічної безпеки впроваджено в діяльність ВП «Куп'янська дирекція залізничних перевезень» РФ «Південна залізниця» АТ «Укрзалізниця» (акт впровадження № 219/03 від 28 березня 2019 р.).

Теоретичні та практичні розробки, запропоновані в дисертації, використовуються в навчальному процесі Українського державного університету залізничного транспорту при викладанні дисциплін «Економічна безпека підприємства», «Економічна розвідка та безпека бізнесу», «Антикризове управління підприємством», «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків», «Конкурентоспроможність підприємства» і при виконанні випускних кваліфікаційних робіт магістрів, що підтверджується актом впровадження від 21 травня 2019 р.

Особистий внесок здобувача. Усі наукові результати, отримані в дисертаційній роботі і винесені на захист, здобуто особисто автором і відображено в наукових публікаціях. З наукових праць, опублікованих у співавторстві [1, 11], у дисертації використано лише ті положення, ідеї та висновки, які є результатом особистої роботи автора.

Апробація результатів дисертації. Основні положення і результати дослідження пройшли апробацію на 6 міжнародних і 2 всеукраїнських науково-практичних конференціях: Європейський вектор модернізації економіки: креативність, прозорість та сталий розвиток (Харків, 2018); Актуальні проблеми

економіки та управління в умовах системної кризи (Львів, 2018); Актуальні питання організації та управління діяльністю підприємств у сучасних умовах господарювання (Харків, 2018); Актуальні проблеми соціально-економічних систем в умовах трансформаційної економіки (Дніпро, 2019); Міжнародна транспортна інфраструктура, індустріальні центри та корпоративна логістика (Харків, 2019); Методичні підходи до формування стратегічного бачення соціально-економічного розвитку регіонів (Дніпро, 2019); Наука та інновації як основні шляхи вдосконалення економічного потенціалу країни (Львів, 2019); Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку економіки, обліку, фінансів і права (Полтава, 2019).

Публікації. За темою дисертації опубліковано 16 наукових праць, серед яких 1 колективна монографія, 7 статей у наукових фахових виданнях (входять до наукометричних баз даних) і 8 матеріалів і тез доповідей на науково-практичних конференціях. Загальний обсяг наукових праць становить 4,85 друк. арк., з яких особисто автору належить 4,75 друк. арк.

Обсяг і структура роботи. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, загальних висновків, додатків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 282 сторінок, у т. ч. Основний текст займає 204 сторінок. Матеріали дисертації містять 37 рисунків, 27 таблиць та 6 додатків. Список використаних джерел налічує 274 найменувань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Реформа на железнодорожном транспорте: п. 14 предварительной повестки дня Семьдесят первой сессии Комитета по внутреннему транспорту Европейской экономической комиссии (Женева, 27-29 ноября 2017 г.). *Европейская экономическая комиссия ООН: веб-сайт*. URL: <https://www.unecce.org/fileadmin/DAM/trans/doc/2017/sc2/ECE-TRANS-SC.2-2017-02r.pdf> (дата обращения: 20.05.2018).

2. Про створення Державної адміністрації залізничного транспорту України: Постанова Кабінету Міністрів України від 14.12.1991 р. № 356. *Законодавство України: веб-сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/356-91-%D0%BF> (дата звернення: 10.05.2018).

3. Про Державну програму електрифікації залізниць на 1994-2004 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 22.02.1994 р. № 115. *Законодавство України: веб-сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/115-94-%D0%BF> (дата звернення: 10.09.2018).

4. Про державну підтримку залізничного транспорту у 1994 році: Постанова Кабінету Міністрів України від 13.05.1994 р. № 308. *Законодавство України: веб-сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/308-94-%D0%BF> (дата звернення: 10.09.2018).

5. Про заходи державної підтримки залізниць у 1995-1996 роках: Постанова Кабінету Міністрів України від 22.09.1995 р. № 752. *Законодавство України: веб-сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/752-95-%D0%BF> (дата звернення: 10.09.2018).

6. Про залізничний транспорт: Закон України від 04.07.1996 р. № 273/96-ВР. *Законодавство України: веб-сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 10.09.2018).

7. Про заходи щодо стабілізації роботи залізниць: Постанова Кабінету Міністрів України від 20.07.1996 р. № 774. *Законодавство України: веб-сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/774-96-%D0%BF> (дата звернення: 10.09.2018).

8. Про Програму підвищення безпеки руху на залізницях у 1997-2001

роках: Постанова Кабінету Міністрів України від 22.04.1997 р. № 367. *Законодавство України: веб-сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/367-97-%D0%BF> (дата звернення: 10.09.2018).

9. Про заходи щодо поліпшення діяльності залізниць України у 1997 році: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.06.1997 р. № 605. *Законодавство України: веб-сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/605-97-%D0%BF> (дата звернення: 10.09.2018).

10. Щодо оновлення пасажирського рухомого складу Укрзалізниці: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.09.1998 р. № 769-р. *Законодавство України: веб-сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/769-98-%D1%80> (дата звернення: 10.09.2018).

11. Про затвердження Концепції створення та функціонування національної мережі міжнародних транспортних коридорів в Україні: Постанова Кабінету Міністрів України від 04.08.1997 р. № 821. *Законодавство України: веб-сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/821-97-%D0%BF> (дата звернення: 10.09.2018).

12. Укрзалізниця готується до включення України в систему транснаціональних маршрутів. *Урядовий портал: веб-сайт*. URL: http://crimea-portal.gov.ua/kmu/control/publish/article?art_id=24100294 (дата звернення: 15.09.2018).

13. Про заходи державної підтримки залізничного транспорту: Постанова Кабінету Міністрів України від 23.04.1999 р. № 661. *Законодавство України: веб-сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-99-%D0%BF> (дата звернення: 10.09.2018).

14. Кредитна угода (Проект розвитку залізничних шляхів України) між «Укрзалізницею» та Європейським банком реконструкції та розвитку. *Законодавство України: веб-сайт*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996_024 (дата звернення: 10.09.2018).

15. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 квітня 2000 року «Про стан залізничного транспорту України та заходи щодо забезпечення його ефективного функціонування»: Указ Президента України від 20.04.2000 р. № 603/2000. *Законодавство України: веб-сайт*. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/603/2000> (дата звернення: 15.09.2018).

16. Про затвердження Концепції реформування транспортного сектору економіки: Постанова Кабінету Міністрів України від 09.11.2000 р. № 1684. *Законодавство України: веб-сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1684-2000-%D0%BF> (дата звернення: 15.09.2018).

17. Про введення в дію рішення Колегії від 05.12.2000 р. № 62 «Про хід проведення корпоратизації промислових підприємств залізничного транспорту»: Наказ Міністерства транспорту України від 05.12.2000 р. № 682. *Законодавство України: веб-сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0682361-00> (дата звернення: 15.09.2018).

18. Про створення державної холдингової компанії «Укрзалізремаш»: Постанова Кабінету Міністрів України від 18.05.2001 р. № 540. *Законодавство України: веб-сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/540-2001-%D0%BF/ed20030331> (дата звернення: 15.09.2018).

19. Про передачу Укрзалізниці повноважень з управління державними корпоративними правами відкритих акціонерних товариств: Постанова Кабінету Міністрів України від 31.03.2003 р. № 415. *Законодавство України: веб-сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/415-2003-%D0%BF> (дата звернення: 15.09.2018).

20. Про заходи щодо підвищення ефективності використання залізничних вантажних вагонів: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.10.2004 р. № 706-р. *Законодавство України: веб-сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/706-2004-%D1%80> (дата звернення: 15.09.2018).

21. Про утворення міжвідомчої робочої групи з аналізу формування тарифів на перевезення вантажів залізничним транспортом: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28.08.2001 р. № 399-р. *Законодавство України: веб-сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/399-2001-%D1%80> (дата звернення: 15.09.2018).

22. Про утворення Міжвідомчої комісії з моніторингу впливу на економіку тарифної політики, що проводиться на залізничному транспорті: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.03.2005 р. № 81-р. *Законодавство України: веб-сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/81->

2005-%D1%80 (дата звернення: 15.09.2018).

23. Про схвалення Концепції Державної цільової програми впровадження на залізницях швидкісного руху пасажирських поїздів на 2005-2015 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 31.12.2004 р. № 979-р. *Законодавство України: веб-сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/979-2004-%D1%80> (дата звернення: 10.09.2018).

24. Гарантійна угода (Проект впровадження швидкісного руху пасажирських поїздів на залізницях України) між Україною та Європейським банком реконструкції та розвитку. *Законодавство України: веб-сайт*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/985_002 (дата звернення: 15.09.2018).

25. Про ратифікацію Гарантійної угоди (Проект впровадження швидкісного руху пасажирських поїздів на залізницях України) між Україною та Європейським банком реконструкції та розвитку. *Законодавство України: веб-сайт*. Закон України від 01.12.2006 р. № 422-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/422-16> (дата звернення: 15.09.2018).

26. Про схвалення Концепції Державної програми реформування залізничного транспорту: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.12.2006 р. № 651-р. *Законодавство України: веб-сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/651-2006-%D1%80> (дата звернення: 20.09.2018).

27. Про затвердження Державної цільової програми реформування залізничного транспорту на 2010-2019 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.12.2009 р. № 1390. *Законодавство України: веб-сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1390-2009-%D0%BF/ed20121102>. (дата звернення: 25.09.2018).

28. Про будівництво залізничної лінії Ізмаїл-Рені: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.07.2006 р. № 1007. *Законодавство України: веб-сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1007-2006-%D0%BF> (дата звернення: 20.09.2018).

29. Про невідкладні заходи щодо розвитку південно-західної частини Одеської області: Указ Президента України від 15.01.2008 р. № 16/2008. *Законодавство України: веб-сайт*. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/16/2008> (дата звернення: 20.09.2018).

30. Украина и Молдова обсуждают строительство железной дороги Одесса – Рени. *Пассажирский транспорт: веб-сайт*. URL: <https://traffic.od.ua/news/railua/1209239> (дата звернення: 10.01.2019).

31. Про організацію залізничного пасажирського сполучення м. Київ - міжнародний аеропорт «Бориспіль»: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28.07.2010 р. № 1567-р. *Законодавство України: веб-сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1567-2010-%D1%80> (дата звернення: 30.09.2018).

32. Про затвердження проекту «Організація залізничного пасажирського сполучення м. Київ – міжнародний аеропорт «Бориспіль»: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 04.07.2018 р. № 618-р. *Законодавство України: веб-сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/618-2018-%D1%80> (дата звернення: 05.10.2018).

33. Про схвалення Стратегії розвитку залізничного транспорту на період до 2020 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.12.2009 р. № 1555-р. *Законодавство України: веб-сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1555-2009-%D1%80> (дата звернення: 30.09.2018).

34. Про затвердження плану заходів із запровадження електронного документообігу, пов'язаного з перевезенням вантажів залізничним транспортом: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.12.2009 р. № 1557-р. *Законодавство України: веб-сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1557-2009-%D1%80> (дата звернення: 30.09.2018).

35. Укрзалізниця ввела електронний документообіг при вантажних перевезеннях. *ПАТ «Укрзалізниця»: веб-сайт*. URL: https://www.uz.gov.ua/press_center/latest_news/archive/main_2011/page-56/243446/ (дата звернення: 30.09.2018).

36. Про забезпечення прозорості державної тарифної політики щодо перевезення вантажів залізничним транспортом у межах України: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.12.2009 р. № 1392. *Законодавство України: веб-сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1392-2009-%D0%BF> (дата звернення: 25.09.2018).

37. Про затвердження зведеного фінансового плану залізниць України на 2010 рік: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 29.12.2010 р. № 2364-р. *Законодавство України: веб-сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2364-2010-%D1%80> (дата звернення: 30.09.2018).

38. Про особливості утворення акціонерного товариства залізничного транспорту загального користування: Закон України від 23.02.2012 р. № 4442-VI. *Законодавство України: веб-сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4442-17/ed20190112> (дата звернення: 15.01.2019).

39. Про внесення змін до Закону України «Про залізничний транспорт»: Закон України від 23.02.2012 р. № 4443-VI. *Законодавство України: веб-сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4443-17> (дата звернення: 15.01.2019).

40. Про утворення публічного акціонерного товариства «Українська залізниця»: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.06.2014 р. № 200. *Законодавство України: веб-сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/200-2014-%D0%BF> (дата звернення: 15.01.2019).

41. Питання акціонерного товариства «Українська залізниця»: Постанова Кабінету Міністрів України від 02.09.2015 р. № 735. *Законодавство України: веб-сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/735-2015-%D0%BF/ed20181110> (дата звернення: 15.01.2019).

42. Середньостроковий план пріоритетних дій уряду до 2020 року. *Національне агентство з питань запобігання корупції: веб-сайт*. URL: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2019/05/2.pdf> (дата звернення: 28.05.2019).

43. Стратегічний план розвитку залізничного транспорту на період до 2020 року: Наказ Міністерства інфраструктури України від 21 грудня 2015 р. № 547. *Міністерство інфраструктури України: веб-сайт*. URL: <https://mtu.gov.ua/> (дата звернення: 12.10.2018).

44. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. *Законодавство України: веб-сайт*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011 (дата звернення: 15.07.2018).

45. Транспорт. *Міністерство юстиції України: веб-сайт*. URL:

https://minjust.gov.ua/m/str_45893 (дата звернення: 12.07.2018).

46. Гаєвець М. В., Горіславська І. В., Канарик Ю. С., Панькова Л. О., Поліно Н.А., Світличний О. П. Транспортне право : навч. посіб. К. : ЦП «Компринт», 2015. 369 с.

47. Документи ЄС. *Державне підприємство «Дніпропетровський орган з сертифікації залізничного транспорту»*: веб-сайт. URL: <http://doszt.gov.ua/uk/dokumenty-yes/> (дата звернення: 12.02.2019).

48. Основні аспекти Стратегії розвитку ПАТ «Укрзалізниця» 2017-2021 роки. *АТ «Укрзалізниця»*: веб-сайт. URL: https://www.uz.gov.ua/files/file/StrategyPresentation_fin1.pdf (дата звернення: 08.02.2019).

49. Саболевський А. «Має бути проведена досить складна робота з реформування». *Центр інформації транспорту України*: веб-сайт. URL: <https://railway-publish.com/interview/anton-sabolevskiy-maye-buti-provedena-dosit-skladna-robot-a-z-reformuvannya> (дата звернення: 10.02.2019).

50. Стратегія розвитку ПАТ «Укрзалізниця» 2017-2021 роки. *publications.chamber.ua*: веб-сайт. URL: http://publications.chamber.ua/2017/InfrastrucSession_4_Vasilevskiy.pdf (дата звернення: 08.02.2019).

51. Виконання консолідованого фінансового плану АТ «Укрзалізниця». *АТ «Укрзалізниця»*: веб-сайт. URL: https://www.uz.gov.ua/about/investors/financial_statements/vkfp/ (дата звернення: 22.04.2019).

52. Стратегія АТ «Укрзалізниця» на 2019-2023 роки. *АТ «Укрзалізниця»*: веб-сайт. URL: <https://uz.gov.ua/> (дата звернення: 22.06.2019).

53. У структурі ПАТ «Укрзалізниця» з'явиться Комплаєнс офіс для більш ефективної боротьби з корупцією. *АТ «Укрзалізниця»*: веб-сайт. URL: https://www.uz.gov.ua/press_center/up_to_date_topic/423899/ (дата звернення: 10.03.2019).

54. «Укрзалізниця» формує комплаєнс-офіс для боротьби з корупцією. *Економіческая правда*: веб-сайт. URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/news/2017/01/17/617871/> (дата звернення: 12.03.2019).

55. Звіт про результати дослідження ринку перевезення вантажів залізничним транспортом за 2017-2018 роки. *Антимонопольний комітет України*:

веб-сайт. URL: <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document;jsessionid=7F4A2A30395ADFADC0C0993B788AE28E>. (дата звернення: 30.01.2019).

56. От советской к европейской модели железнодорожного транспорта в Украине. *Укрінформ*: веб-сайт. URL: <https://www.ukrinform.ru/rubric-economy/2370233-ot-sovetskoj-k-evropejskoj-modeli-zeleznodoroznogo-transporta-v-ukraine.html> (дата обращения: 25.09.2018).

57. Либерализация ж/д отрасли. Чей опыт сработает у нас? *Центр транспортних стратегій*: веб-сайт. URL: https://cfts.org.ua/blogs/liberalizatsiya_zh_d_otrasli_chey_opyt_srabotaet_u_nas__472 (дата обращения: 10.08.2019).

58. Разговорная тяга. Почему демонополизация грузоперевозок оказалась в тупике? *Известия*: веб-сайт. URL: <https://iz.ru/763440/otdel-biznesa-portala-izru/razgovornaia-tiaga> (дата обращения: 20.10.2018).

59. Зеленский поручил разделить Укрзалізницю. Что из этого выйдет. *ЛІГА. Бизнес*: веб-сайт. URL: <https://biz.liga.net/ekonomika/transport/opinion/zelezniskiy-poruchil-razdelit-ukrzalznitsyu-hto-iz-etogo-vuydet> (дата обращения: 03.09.2019).

60. Нужна ли Украине частная локомотивная тяга. *Бизнес цензор*: веб-сайт. URL: https://biz.censor.net.ua/resonance/3123951/nujna_li_ukraine_chastnaya_lokomotivnaya_tyaga (дата обращения: 10.05.2019).

61. Остапюк Б. Б. Особливості конкурентоспроможності залізничного транспорту. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2018. № 61. С. 135-141.

62. Статистична інформація. *Державна служба статистики України* : веб-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 20.03.2019).

63. Інтегрований звіт АТ «Укрзалізниця» 2018 р. *АТ «Укрзалізниця»* : веб-сайт. URL : <https://uz.gov.ua/about/investors/> (дата звертання: 12.05.2019).

64. Грузоперевозки по железной дороге в 2018 году. Итоги. *Центр транспортних стратегій* : веб-сайт. URL : https://cfts.org.ua/articles/itogi_gruzoperevozok_po_zheleznoy_doroge_v_2018_godu_1504 (дата обращения: 12.02.2019).

65. Удосконалення механізмів реформування та розвитку залізничного

транспорту в контексті реалізації структурних реформ в галузі: аналітична записка. *Національний інститут стратегічних досліджень: веб-сайт*. URL: <http://old2.niss.gov.ua/articles/1662/> (дата звернення: 07.10.2018).

66. «Укрзалізниця» и ЕБРР готовят тендер на закупку вагонов. *delo.ua: веб-сайт*. URL: <https://delo.ua/business/ukrzaliznytsja-i-ebrr-gotovjat-tender-na-zakupku-350754/> (дата обращения: 05.05.2019).

67. «Укрзалізниця» планує списати 10 тисяч грузових вагонів. *Бизнес Цензор : веб-сайт*. URL : https://biz.censor.net.ua/news/3048855/ukrzaliznytsya_planiruet_spisat_10_tysyach_gruzovykh_vagonov (дата обращения: 20.10.2018).

68. Бережливое производство: базовая составляющая транспортной логистики в конкурентоспособности железнодорожной отрасли на рынке грузовых перевозок. Часть I. *Українські залізниці*. 2015. № 3-4 (21-22). С. 30-37.

69. Оновлення основних фондів залишається пріоритетним завданням Укрзалізниці і в 2014 році. *Урядовий портал: веб-сайт*. URL: http://old.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article?art_id=246980622&cat_id=248446171 (дата звернення: 07.10.2018).

70. Дані щодо вагонного господарства (наявність вагонів АТ «Укрзаліниця» у робочому та неробочому парку) за родами рухомого складу. *Портал відкритих даних: веб-сайт*. URL : <https://data.gov.ua/dataset/34ddc706-30b1-4fe4-be20-235934d8facb/resource/e329db4c-1ad1-493b-a03e34a596> (дата звернення: 15.02.2019).

71. Подноготная одного полувагона. *Экономическая правда : веб-сайт*. URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/columns/2019/06/18/648848/> (дата обращения: 20.07.2019).

72. Назван размер рабочего парка грузовых вагонов в Украине. *Центр транспортних стратегій : веб-сайт*. URL : https://cfts.org.ua/news/2019/07/18/nazvan_razmer_rabochego_parka_gruzovykh_vagonov_v_ukraine_54291 (дата обращения: 22.07.2019).

73. План ліквідації вагонів-зерновозів зніме напругу чи спровокує паніку? *Агροпортал: веб-сайт*. URL : <http://agroportal.ua/ua/views/blogs/plan-likvidatsii-vagonovzernovozov-snimet-napryazhenie-ili-sprovotsiruet-paniku/> (дата

звернення: 25.03.2019).

74. Швець А. О. Аналіз засобів проектування та методів удосконалення конструкцій вантажного рухомого складу. *Вісник Сертифікації залізничного транспорту*. 2018. № 02 (48). С. 61–73.

75. Без тяги. Как спасти Украинскую железную дорогу от краха. *Аргумент : веб-сайт*. URL: <http://argumentua.com/stati/bez-tyagi-kak-spasti-ukrainskuuyu-zheleznuuyu-dorogu-ot-krakha> (дата обращения: 25.11.2018).

76. Рынок деповского ремонта: Между монополией и либерализацией. *Центр транспортних стратегій : веб-сайт*. URL : https://cfts.org.ua/articles/rynok_depovskogo_remonta_mezhdu_monopoliey_i_liberalizatsiey_1309 (дата обращения: 25.11.2018).

77. В УЗ заявили о резерве из 130 локомотивов и нескольких тысяч вагонов. *Центр транспортних стратегій : веб-сайт*. URL : https://cfts.org.ua/news/2019/07/09/v_uz_zayavili_o_rezerve_iz_130_lokomotivov_i_neskolkih_tysyach_vagonov_54143 (дата обращения: 12.07.2019).

78. Дослідження: чи є майбутнє в залізничного транспорту України? *Український інститут майбутнього: веб-сайт*. URL : <https://www.uifuture.org/publications/reports/24515-chy/ye/maybutnie/v/zaliznychnoho/transportu> (дата звернення: 25.03.2019).

79. Довідник основних показників роботи регіональних філій АТ «Укрзалізниця» (2003-2018 роки). *АТ «Укрзалізниця»: веб-сайт*. URL : <https://www.uz.gov.ua/> (дата звертання: 15.03.2019).

80. Укрзалізниця планирует приобрести 2200 вагонов и 15 тепловозов General Electric. *Экономическая правда : веб-сайт*. URL : <https://www.epravda.com.ua/rus/news/2019/03/20/646267/> (дата обращения: 25.03.2019).

81. Громадська рада звернулась до голови ДРС стосовно тарифної політики ПАТ «Укрзалізниця». *Державна регуляторна служба України : веб-сайт*. URL: http://www.drs.gov.ua/interaction_public/gromadska-rada-zvernulas-golovy-drs-stosovno-taryfnoyi-polityku-pat-ukrzaliznytsya/ (дата звернення:

04.11.2018).

82. Інформація щодо тарифів відповідно до Переліків цін на виконання робіт (послуг), пов'язаних з перевезенням вантажів, що надаються за вільними тарифами АТ «Укрзалізниця». Філія «Центр транспортної логістики» : веб-сайт. URL: <http://uz-cargo.com/> (дата звернення: 10.11.2018).

83. «Укрзалізниця» повысила тарифы на грузовые перевозки. *Экономическая правда: веб-сайт.* URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/news/2019/03/31/646573/> (дата обращения: 25.04.2019).

84. «Укрзалізниця» за 10 мес. инвестировала более 6,8 млрд грн в инфраструктуру и подвижной состав. *Интерфакс Украина : веб-сайт.* URL : <https://interfax.com.ua/news/economic/550352.html> (дата обращения: 20.12.2018).

85. Насколько активно украинцы пользуются железнодорожным транспортом? (ИНФОГРАФИКА). *Пассажирский транспорт : веб-сайт.* URL : <https://traffic.od.ua/blogs/antonlyagushkin/1215489> (дата обращения: 15.06.2019).

86. Укрзалізниця до 2020 року суттєво оновить залізничний рухомий склад. *Урядовий портал: веб-сайт.* URL: http://old.kmu.gov.ua/kmu/control/publish/article?art_id=121660263 (дата звернення: 15.11.2018).

87. С начала года Укрзалізниця модернізувала 18 пассажирских вагонов. *Укринформ: веб-сайт.* URL: <https://www.ukrinform.ru/rubric-economy/2732261-s-nacala-goda-ukrzaliznyca-modernizirovala-18-passazirskih-vagonov.html> (дата обращения: 10.07.2019).

88. Парк второй очереди. *Гудок : веб-сайт.* URL : <https://www.gudok.ru/newspaper/?ID=687043&archive=2011.03.02> (дата обращения: 15.09.2018).

89. Что мешает «Укрзалізниця» обновить пассажирские вагоны. *Металл: веб-сайт.* URL : <https://readmetal.com/?p=18539> (дата обращения: 15.04.2019).

90. Божок Н. О., Булгакова Ю. В., Пуларія А. Л. Дослідження сучасного стану парку пасажирських вагонів. *Збірник наукових праць Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна. Проблеми економіки транспорту.* 2014. Вип. 8. С. 78-87.

91. Приватні перевізники: справедлива конкуренція чи загроза безпеці руху? *Медіацентр «Магістраль» АТ «Укрзалізниця»* : веб-сайт. URL: <https://info.uz.ua/analitika/privatni-perevizniki-spravedлива-konkurenciya-chi-zagroza-bezpetsi-rukhu> (дата звернення: 15.11.2018).

92. Зміна тарифів на перевезення вантажів залізничним транспортом у межах України на 2017 рік. *publications.chamber.ua*: веб-сайт. URL: http://publications.chamber.ua/2017/Infrastructure/Session_2_Tarifs.pdf (дата звернення: 18.02.2019).

93. Для забезпечення пасажирських перевезень у найближчі п'ять років необхідно понад 111 млрд грн, - директор зі стратегічного розвитку «Укрзалізниці» Саболевський. *Новости Украины. Цензор. Нет*: веб-сайт. URL: https://censor.net.ua/ua/news/3089245/dlya_zabezpechennya_pasajyrskyh_perevezen_u_nayiblyjchi_pyat_rokiv_neobhidno_ponad_111_mlrd_grn_dyrektor (дата звернення: 22.03.2019).

94. «Укрзалізниця» потеряла 5,5 млрд грн от дальних пассажирских перевозок за 2018. *ukranews.com*: веб-сайт. URL: <https://ukranews.com/news/614069-ukrzaliznytsya-poteryala-5-5-mlrd-grn-ot-dalnih-passazhirskih-perevozk-za-2018> (дата звернення: 28.04.2019).

95. В «Укрзалізнице» пожаловались на 10-миллиардные убытки на пассажирских перевозках. *tsn.ua*: веб-сайт. URL: <https://tsn.ua/ru/groshi/v-ukrzaliznyce-pozhalovalis-na-10-milliardnye-ubytki-na-passazhirskih-perevozkah-1386999.html> (дата обращения: 25.07.2019).

96. Дані щодо колійного господарства станом на 01.01.2019 р. Портал відкритих даних: веб-сайт. URL : Портал відкритих даних: веб-сайт. URL : <https://data.gov.ua/dataset/a4305cef-c8e0-4232-bb48-637ae4301261/resource/859d3a2e-0a6c-4d73-9325-fb1d384b6a2e> (дата звернення: 20.02.2019).

97. В УЗ рассказали, сколько дефектных путей и мостов ожидают ремонта. *Экономическая правда*: веб-сайт. URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/news/2019/03/17/646165/> (дата обращения: 15.04.2019).

98. Пассажирам Укрзалізниці показали реальную опасность: с каждым годом только хуже. *znaj.ua*: веб-сайт. URL: <https://znaj.ua/ru/society/219573->

pasazhram-ukrzaliznici-pokazali-realnu-nebezpeku-z-kozhnim-rokom-lishe-girshe (дата обращения: 30.03.2019).

99. Чому українська залізниця стає небезпечною. *112.ua* : веб-сайт. URL: <https://ua.112.ua/statji/chomu-ukrainska-zaliznytsia-staie-nebezpechnoiu-484167.html> (дата звернення: 20.04.2019).

100. Стало известно точное количество локомотивов «Укрзалізниць» и сколько из них на ходу (инфографика). *Центр транспортних стратегій* : веб-сайт. URL : https://cfts.org.ua/news/2018/09/30/stalo_izvestno_tochnoe_kolichestvo_lokomotivov_ukrzaliznytsi_i_skolko_iz_nikh_na_khodu_infografika_49703 (дата обращения: 20.09.2018).

101. Чому Укрзалізниці потрібні нові локомотиви? *Офіс ефективного регулювання*: веб-сайт. URL: <https://brdo.com.ua/analytics/yaki-lokomotyvyv-otrymaie-ukrayina-vid-bombardier-general-electric/> (дата звернення: 10.09.2018).

102. Чем рискует Украина при внедрении частной ж/д тяги. *biz.nv.ua*: веб-сайт. URL: <https://biz.nv.ua/experts/chem-riskuet-ukraina-pri-vnedrenii-chastnoj-zhd-tjahi-2508584.html> (дата обращения: 20.12.2018).

103. Дефіцит тяги. Що зупиняє український експорт. *nv.ua* : веб-сайт. URL : <https://nv.ua/ukr/biz/publications/deficit-tyagi-shcho-zupinyaye-ukrajinskiy-eksport-2483988.html> (дата звертання: 10.09.2018).

104. В ближайшие 5 лет Укрзалізнице необходимо закупить 275 локомотивов. *УНІАН* : веб-сайт. URL : <https://www.unian.net/economics/transport/496552-v-blijayshie-5-let-ukrzaliznyitse-neobhodimo-zakupit-275-lokomotivov.html> (дата обращения: 20.10.2018).

105. Железные дороги Украины в 2012-2016 годах закупят 509 локомотивов – госпрограмма. *Интерфакс-Украина*: веб-сайт. URL: <https://interfax.com.ua/news/economic/76372.html> (дата обращения: 11.09.2018).

106. Про затвердження Програми оновлення локомотивного парку залізниць України на 2012-2016 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 01.08.2011 р. № 840. *Законодавство України*: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/840-2011-%D0%BF> (дата звернення: 07.10.2018).

107. Приватна тяга чи «General Electric»: що зніме з гальм

«Укрзалізницю». *Залізничне постачання: веб-сайт*. URL: <http://rws.in.ua/wp-content/uploads/2018/04/ZHurnal-Zaliznichne-postachannya-2-Kviten-2018-roku-pdf.pdf> (дата звернення: 10.06.2019).

108. Формула сбилась с пути. *Нефтерынок : веб-сайт*. URL: <http://www.nefterynok.info/stati/formula-sbilas-s-puti> (дата обращения: 25.10.2018).

109. Зеленскому передали шокирующие цифры реального положения дел в «Укрзалізнице». *24tv.ua: веб-сайт*. URL: https://24tv.ua/ru/zelenskomu_pere_dali_shokirujushhie_cifry_realnogo_polozhenija_del_v_ukrzaliznyce_n1198297 (дата обращения: 28.08.2019).

110. Глава «Укрзалізницы» Кравцов: Финансирование Программы обеспечения жильем усилит социальную защиту железнодорожников. *24tv.ua : веб-сайт*. URL : https://24tv.ua/ru/glava_ukrzaliznyci_kravcov_finansirovanie_programmy_obespechenija_zhilem_usilit_socialnuju_zashhi_n874661 (дата обращения: 15.12.2018).

111. Житло для залізничників: до грудня 2018 р. планується здати 215 квартир. *Медіацентр «Магістраль» АТ «Укрзалізниця»: веб-сайт*. URL: https://info.uz.ua/zhitlo-dlya-zaliznichnikiv-do-grudnya-2018-r-planuetsya-zdati-215-kvartir_1529581338 (дата звернення: 20.05.2019).

112. Остапюк Б. Б. Систематизація загроз економічної безпеки підприємств залізничного транспорту. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2018. № 64. С. 50-61.

113. Остапюк Б. Б. Фактори конкурентоспроможності підприємств залізничного транспорту. *Європейський вектор модернізації економіки: креативність, прозорість та сталий розвиток : матеріали X Ювілейної Міжнар. наук.-практ. конф. (18 – 19 квітня 2018 р., м. Харків) : у 3 ч. Харків : ХНУБА, 2018. Ч.2. С.82–84.*

114. Остапюк Б. Б., Дикань В. Л. Управління економічною безпекою вітчизняних підприємств залізничного транспорту. *Актуальні питання організації та управління діяльністю підприємств у сучасних умовах господарювання : тези VIII наук.-практ. конф. (29 листопада 2018 р., м. Харків). Харків : НАНГУ, 2018. С. 183–185. URL: <http://nangu.edu.ua> (дата звернення: 29.11.2018).*

115. Дикань В. Л., Назаренко І. Л. Комплексна методика визначення рівня

економічної безпеки: монографія. Х.: УкрДАЗТ, 2011. 142 с.

116. Мішин О.Ю., Мішина С.В. Сутність поняття «економічна безпека підприємства». *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2012. № 38. С.86–92.

117. Єрмошенко М. М., Горячева К. С. Фінансова складова економічної безпеки: держава і підприємство: монографія. К.: НАУ, 2010. 232 с.

118. Нікітіна А. В. Розвиток теоретичних засад економічної безпеки підприємства. *Сталий розвиток економіки*. 2008. № 12 (90). С. 53-65.

119. Мелихов А. А., Камышникова Э. В. Эволюция подходов к содержанию категории «Экономическая безопасность предприятия». *Вестник Приазовского государственного технического университета*. 2009. № 19. С. 316-319.

120. Рудніченко Є. М. Оцінювання та моделювання впливу суб'єктів митного регулювання на систему економічної безпеки підприємства: монографія. Луганськ: Промдрук, 2014. 389 с.

121. Міщук Є. В. Визначення безпеки підприємства: гарантійний підхід. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки*. 2018. № 1. С. 83-89.

122. Дикань В. Л., Воловельська І. В. Концептуальні підходи к забезпеченню економічної безпеки підприємства. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2018. № 64. С. 11-18.

123. Межох З. П. Основные положения регламента обеспечения экономической безопасности железнодорожного транспорта. *Экономика железных дорог*. 2006. № 12. С. 55-63.

124. Тимофеева Т. О. Розробка механізму щодо забезпечення економічної безпеки залізничного транспорту: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03; Українська державна академія залізничного транспорту. Харків, 2009. 20 с.

125. Костюк Ж. С. Підходи до підвищення економічної безпеки підприємств залізничного транспорту: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04; Український державний університет залізничного транспорту. Харків, 2015. 24 с.

126. Черняк Г. М. Забезпечення економічної безпеки енергетичних підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04; Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря

Сікорського». Київ, 2017. 26 с.

127. Діденко Є. О. Управління економічною безпекою підприємства: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04; Київський національний університет технологій та дизайну. Київ, 2012. 22 с.

128. Туленінова Д. М. Забезпечення економічної безпеки підприємницької діяльності в умовах розвитку євро інтеграційних процесів: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04; Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля. Сєверодонецьк, 2018. 24 с.

129. Экономические аспекты обеспечения безопасности железнодорожных перевозок. *Евразия. Вести : веб-сайт*. URL: <http://www.eav.ru/publ1.php?publid=2009-12a19> (дата обращения: 10.09.2018).

130. Шемаєв В. В. Управління розвитком транспортної інфраструктури в системі економічної безпеки держави: автореф. дис. ... д-р екон. наук: 21.04.01; Національний інститут стратегічних досліджень. Київ, 2018. 38 с.

131. Шевченко А. І. Сталий розвиток залізничного транспорту України з позицій економічної безпеки. *Вісник економічної науки України*. 2017. № 1 (32). С. 116-124.

132. Мілай О. І. Фінансова безпека на підприємствах залізничного транспорту. *Вісник Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту ім. акад. В. Лазаряна*. Дніпропетровськ, 2011. Вип. 38. С. 263-269.

133. Голиков І. В. Теоретичні засади економічної безпеки транспортної галузі. *Бізнес Інформ*. 2014. № 7. С. 123-129.

134. Міщенко С. П. Економічна безпека залізничного транспорту України в контексті захисту національних інтересів країни. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2014. Вип. 48. С. 43-50.

135. Ярошенко О.Ф. Управління економічною безпекою підприємства: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04; Харківський національний економічний університет. Харків, 2013. 20 с.

136. Остапюк Б. Б. Особливості забезпечення економічної безпеки залізничного транспорту. *Методичні підходи до формування стратегічного бачення соціально-економічного розвитку регіонів* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф.

(22 червня 2019 р., м. Дніпро). Дніпро : НО «Перспектива», 2019. С. 25–27.

137 Гнилицька Л. В. Особливості використання організаційно-діяльнісної психологічної концепції управління системою економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. Серія: економічна. 2010. Вип. 2. С. 189–195.

138 Белоусова І. А. Управлінський облік – інформаційна складова системи економічної безпеки підприємства : монографія. К. : Дорадо-Друк, 2010. 432 с.

139 Кириченко О. А., Лаптев С. М., Пригунов П. Я., Захаров О. І. Управління фінансово-економічною безпекою: навч. посібник; за ред. чл.-кор. АПН України В. Сідака. К. : Дорадо – Друк , 2010. 480 с.

140 Кантаєва О. В. Проблеми збереження та підвищення економічної безпеки підприємств та її складових у сучасних умовах господарювання. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2014. Вип. 10(1). С. 49–60.

141 Коваленко О. В. Підходи до визначення поняття економічної безпеки підприємства. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2016. Вип. 1. С. 65-72.

142 Ляшенко О. М. Концептуалізація управління економічною безпекою підприємства : монографія. 2-ге вид., переробл. К. : НІСД, 2015. 348 с.

143 Немченко В. В., Малішевська В. В. Забезпечення економічної безпеки підприємства. *Економіка харчової промисловості*. 2012. № 3. С. 10–13.

144 Пригунов П. Я. Особливості використання сучасних концепцій управління в системі забезпечення економічної безпеки підприємств. *Європейські перспективи*. 2013. № 11. С. 103–108.

145 Користін О. Є., Барановський О. І., Герасименко Л. В. Економічна безпека : навч. посіб. К. : КНУВС, 2010. 368 с.

146 Ляшенко О. М., Погорелов Ю. С., Безбожний В. Л. Система економічної безпеки: держава, регіон, підприємство : монографія: у 3 т. / за заг. ред. Г. В. Козаченко. Луганськ : Елтон, 2010. Т.1. 282 с.

147 Гапоненко В. Ф., Беспалько А. Л., Власков А. С. Экономическая безопасность предприятий. Подходы и принципы. М. : Издательство «Ось-89», 2010. 208 с.

148 Фатеева О. В. Конвергенция концепций экономической безопасности и антикризисного менеджмента в управлении предприятием. *Международный научно-исследовательский журнал*. 2013. № 7 (14). Часть 3. С. 78-84.

149 Вишневская О. В. Антикризисное управление предприятием : монография. Ростов н/Д: Феникс, 2008. 313 с.

150 Вишневская О. В. Подходы к формированию концепции экономической безопасности предприятия. *TERRA ECONOMICUS*. 2011. Т.9. №4.Ч.2. С. 18–24.

151 Азарова Т. В. Вартісно-орієнтований підхід до визначення категорії економічної безпеки підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 8. С. 304–307.

152 Управление организацией / Под ред. А. Г. Поршнева, З .П. Румянцевой, Н. А. Саломатина [и др.]; 2-е изд., перераб. и доп. М. : Инфра-М, 2000. 669 с.

153 Донець Л. І., Ващенко Н. В. Економічна безпека підприємства : навчальний посібник. К. : Центр учбової літ., 2008. 240 с.

154 Отенко І. П., Іващенко Г. А., Воронков Д. К. Економічна безпека підприємства : навчальний посібник. Харків : ХНЕУ, 2012. 256 с.

155 Арэф'єва О. В. Наукові основи формування економічної безпеки підприємств. *Недержавна система безпеки підприємства як суб'єкт національної безпеки України* : збірник матеріалів наук.-практ. конф. ; Київ, 16-17 травня 2001 р. К. : Вид-во Європейського ун-ту фінансів, інформаційних систем, менеджменту і бізнесу, 2003. С. 49–53.

156 Бендигов М. Экономическая безопасность промышленного предприятия (организационно-методический аспект). *Консультант директора*. 2000. № 2. С. 7–13.

157 Дикань В. Л., Воловельська І. В., Маковоз О. В. Економічна безпека підприємства : навч. посібник. Харків: УкрДАЗТ, 2011. 266с.

158 Радзина Е. В. Экономическая безопасность: сущность и тенденции развития: автореф. дис. ... к. э. н.: спец. 08.00.01. М., 1998. 23 с.

159 Губин Б. В. Некоторые теоретико-методологические аспекты

диагностики угроз экономической безопасности территории. Экономическая безопасность: производство – финансы – банки; под ред. В. К. Сенчагова. М. : Финстатинформ, 1998. С. 366–372.

160 Капустин М. Економічна безпека галузі і фірми. *Бизнес інформ*. 1999. № 11–12. С. 45–47.

161 Остапюк Б. Б. Вдосконалення системи забезпечення економічної безпеки на прикладі залізничного транспорту. *Актуальні проблеми економіки та управління в умовах системної кризи* : матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (28 листопада 2018 р., м. Львів) : у 2 ч. Львів : Львівський інститут МАУП, 2018. Ч. 2. С. 338–342.

162 Полозова Т. В., Журавель М. Ю. Підходи до формування стратегії забезпечення економічної безпеки підприємства. *Věda a technologie: krok do budoucnosti – 2010* : Materiály VI mezinárodní vědecko-praktická conference. – Díl 5. Ekonomické vědy: Praha. Publishing House «Education and Science» s.r.o., 2010. P. 77–79.

163 Остапюк Б. Б. Концептуальні засади формування механізму економічної безпеки залізничного транспорту. *Моделювання регіональної економіки*. 2018. № 1(31). С. 260–269.

164 Мак-Мак В. П. Служба безопасности предприятия как субъект частной правоохранительной деятельности: монографія. М. : Компания «Спутник +», 2003. 220 с.

165 Ярочкин В. И. Система безопасности фирмы. М. : Издательство «Ось-89», 2003. 352 с.

166 Мясникович М. В., Полоник С. С., Пузиков В. В. Управление системой обеспечения экономической безопасности. Мн. : ИООО «Право и экономика». 2005. 264 с.

167 Меліхова Т. О. Економічна безпека підприємства: формування, контроль, ефективність : монографія. Херсон : Гельветика, 2018. 632 с.

168 Шевченко И. В., Эбзеев К. К. Основные этапы создания эффективной системы экономической безопасности предприятия. *Университетские чтения – 2018* : материалы научно-методических чтений ПГЛУ (11-12 января 2018 г.) . Пятигорск : ПГЛУ, 2011С. 133–139.

- 169 Іванюта Т., Заїчковський А. Економічна безпека підприємства : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К. : Центр учбової літератури, 2009. 256 с.
- 170 Третяк В., Гордієнко Т. Економічна безпека : сутність та умови формування. *Економіка та держава*. 2010. №1. С. 6–8.
- 171 Илларионов А. И. Критерии экономической безопасности. *Вопросы экономики*. 1998. 10. С. 35–58.
- 172 Пономарьов В. П. Формування механізму забезпечення економічної безпеки підприємства : автореф. дис. канд. екон. наук 08.06.01. Луганськ, 2000. 21 с.
- 173 Максаков Н. С. К вопросу о содержании экономической безопасности предпринимательской структуры. *Социально-экономические явления и процессы*. 2012. № 12 (046). С. 202–204.
- 174 Яковенко Н. В. Теоретические аспекты исследования экономической безопасности региона на основе социально-экономического мониторинга. *Альманах современной науки и образования*. 2009. № 3 (22). С. 205–207.
- 175 Зайцева І. Ю., Ковтун Т. В. Застосування проактивного підходу при формуванні економічної безпеки на залізничному транспорті. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2015. Вип. 50. С. 180–184.
- 176 Каламбет С. В., Воропай А. В. Механізм забезпечення економічної безпеки підприємств залізничної галузі. *Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції*. 2013. №2. С. 106–113.
- 177 Костюк Ж. С. Підходи до підвищення економічної безпеки підприємств залізничного транспорту. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2015. № 49. С. 121–127.
- 178 Міщенко С. П. Напрями забезпечення економічної безпеки залізничного транспорту. *Вісник економіки транспорту та промисловості*. 2011. № 34. С. 206–209.
- 179 Чередниченко О. Ю. Система економічної безпеки підприємств залізничного транспорту. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2015. № 51. С. 67–72.
- 180 Якименко Н. В. Управління економічним зростанням залізничного транспорту в умовах розвитку транспортного ринку України: монографія. Х. :

УкрДАЗТ, 2012. 437 с.

181 Посохов І. М. Побудова системи та розробка механізму управління внутрішніми ризиками взаємодії корпорації промислових підприємств залізничного транспорту. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія : Економіка. 2015. Вип. 2. С. 213–220.

182 Дмитрієв І. А., Близнюк А. О., Онісіфорова В.Ю. Управління економічною безпекою автотранспортного підприємства : монографія. Харків: ХНАДУ. 237 с.

183 Прохорова В. В. Управління корпоративною безпекою підприємств в умовах адаптаційних процесів в економіці. *Адаптаційно-інтеграційні механізми управління інноваційними процесами в економіці*: кол. моногр. за ред. Прохорової В.В. Харків : Вид-во Іванченко І.С., 2019. С. 109–116.

184 Суліма Н. М., Степасюк Л. М., Величко О. В. Економіка і фінанси підприємства : підручник. Київ : Компринт, 2015. 466 с.

185 Поздеев В. Л. Актуальные задачи анализа экономической безопасности предприятия. *Учет. Анализ. Аудит*. 2016. №.2. С.16-23.

186 Динаміка ВВП України. *Мінфін* : веб-сайт. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/> (дата звернення 1.03.2019).

187 Ільїн О. О., Серих С. О., Вишнівський В. В. Аналіз уразливості інформаційного ресурсу Вищого навчального закладу та класифікація загроз інформаційної безпеки. *Сучасний захист інформації*. 2017. № 1. С. 66–72.

188 Остапюк Б. Б. Діагностика економічної безпеки підприємств залізничного транспорту. *Адаптивне управління: теорія і практика*.. Серія: Економіка. 2018. № 4 (8). URL: <https://amtp.org.ua/index.php/journal2/issue/view/11/27>. (дата звернення 02.09.2018 р.).

189 Шемаєва Л. Г. Економічна безпека підприємств у стратегічній взаємодії з суб'єктами зовнішнього середовища: автореф. дис. д-р. екон. наук. К., 2010. 39 с.

190 Франчук В. І. Основи економічної безпеки: навч. посіб. Львів: Вид-во Львівського держ. ун-ту внутр. справ., 2008. 203 с.

191 Штангрет А. М., Котляревський Я. В., Караїм М. М. Економічна

безпека підприємства в умовах антикризового управління: концептуальне визначення та механізм забезпечення : монографія. Львів : Укр. акад. друкарства, 2012. 288 с.

192 Макарчук О. Г. Стратегія економічної безпеки підприємства: теоретичні аспекти формування. *Економічна безпека держави та суб'єктів підприємницької діяльності в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (15-16 травня 2014 р., м. Львів). Львів, 2014. С. 63–67.

193 Крохичева Г. Е., Лесняк В. В., Селезнева Е. М., Аракельянц Э. С. Стратегия обеспечения экономической безопасности коммерческой организации : монографія. Ростов-на-Дону : ДГТУ, 2018. 195 с.

194 Кривякин К. С., Карякина Д. С. Основы разработки стратегии экономической безопасности предприятия. *ЭКОНОМИНФО*. 2017. №4. С. 24–27.

195 Остапюк Б. Б. Стратегічне управління економічною безпекою залізничного транспорту України. *Актуальні проблеми соціально-економічних систем в умовах трансформаційної економіки* : матеріали V Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнародною участю (11 – 12 квітня 2019 р., м. Дніпро): у 2 ч. Дніпро: НМетАУ, 2019. Ч. 1. С. 134–138.

196 Остапюк Б. Б. Стратегія економічної безпеки залізничного транспорту. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2019. № 65. С. 124–132.

197 В «Укрзалізнице» грядут большие сокращения персонала *Пассажирский транспорт* : веб-сайт. URL:<https://traffic.od.ua/news/railua/1207034> (дата обращения: 15.03.2019).

198 Пояснювальна записка до проекту постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2009 р. № 1392» *Міністерство інфраструктури* : веб-сайт. URL:mtu.gov.ua/files/Dok_PROEKT/ПЗ_1392.docx (дата звернення: 12.05.2019).

199 Підвищення тарифів "Укрзалізниці" призведе до скорочення 52 тисяч робочих місць, "Укрпромзовнішекспертиза". *Цензор.нет* : веб-сайт. URL:https://censor.net.ua/ua/news/3140705/pidvyschennya_taryfiv_ukrzaliznytsi_pryzvede_do_skorochennya_52_tysyach_robochyh_mists_ukrpromzovnishekspertyza (дата

звернення:5.08.2019).

200 Остапюк Б. Б. Стейкхолдер-орієнтований підхід до формування системи економічної безпеки підприємств залізничного транспорту. *Наука та інновації як основні шляхи вдосконалення економічного потенціалу країни: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (29 червня 2019 р., м. Львів). Львів : ГО «Львівська економічна фундація», 2019. С. 69–71.*

201 Дорожня карта цифрової трансформації залізниці, версія АППАУ. *Rail EXPO* : веб-сайт. URL : <https://railexpoua.com/novyny/dorozhnya-karta/> (дата звернення:5.04.2019).

202 Розенберг Е. Н., Уманский В. И., Дзюба Ю. В. Цифровая экономика и цифровая железная дорога. *Транспорт Российской Федерации. Журнал о науке, практике, экономике*. 2017. №5 (72). С. 45–49.

203 Дикань В. Л., Корнилова И. В. Скоростное движение железнодорожного транспорта в мире и перспективы развития в Украине. *Вісник економіки транспорту та промисловості*. 2010. № 32. С. 15–25.

204 Купревич Т. С. Цифровые платформы в мировой экономике: современные тенденции и направления развития. *Экономический вестник университета*. 2018. №37–1. С. 311–318.

205 Токмакова І.В. Забезпечення гармонійного розвитку залізничного транспорту України : монографія. Харків : УкрДУЗТ, 2015. 403 с.

206 Калініченко Л. Л. Концепція забезпечення кадрової безпеки на підприємствах залізничного транспорту. *Розвиток методів управління та господарювання на транспорті*. 2012. Вип. 39. С. 83–92.

207 Дикань В. Л., Плетникова І. Л., Мельник В. О., Шраменко О. В., Уткіна Ю. М. Економіка підприємства: збірник задач і тестів підприємств. Х.: УкрДАЗТ, 2007. 290 с.

208 Остапюк Б. Б. Формування інструментарію забезпечення економічної безпеки залізничного транспорту. Конкурентоспроможність підприємств у міжнародному цифровому просторі: монографія / за ред. О. В. Ареф'євої. Київ : ФОП Маслаков, 2019. С. 235–245.

209 Бородіна О.С. Принцип комплементарності в міждисциплінарних

дослідженнях економіки. *Економіка і прогнозування*. 2015. №2. С. 47-58.

210 Ковальчук В. М. Світова економіка: її історія та дослідники: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2011. 524 с.

211 Алькема В. Г., Кириченко О. С. Економічна безпека суб'єктів логістичної діяльності: навч. посіб. К.: ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», 2016. 350 с.

212 Гречішкіна А. А. Сутність поняття «кадрова безпека підприємств залізничного транспорту». *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 2014. Вип. 5. Ч. 2. С. 144–146.

213 Дикань В. Л., Назаренко І. Л. Комплексна методика визначення рівня економічної безпеки, оцінки ризиків та ймовірності банкрутства: монографія. Х.: УкрДАЗТ, 2011. 142 с.

214 Данько М. І., Дикань В. Л., Воловельська І. В. Вибір оптимальної інноваційної стратегії підприємств залізничного транспорту: монографія. Харків: УкрДАЗТ, 2013. 205 с.

215 Дикань В. Л., Воловельская И. В. Специфические особенности системы обеспечения экономической безопасности железнодорожного транспорта. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 2016. Вип. 16. Ч. 4. С. 63–66.

216 Калініченко Л. Л. Кадрова безпека, як провідна складова в забезпеченні економічної безпеки підприємства. Економічна безпека в умовах глобалізації світової економіки: колективна монографія у 2 т. Дніпропетровськ: «ФОР Дробязко С.І.», 2014. Т. 2. С. 101–109.

217 Корінь М. В. Стратегія розвитку кадрового потенціалу залізниць. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія «Економічні науки»*. 2014. № 4. Т. 1. С. 53–56.

218 Корінь М. В., Шевченко О. О., Шовкопляс О. О. Управління розвитком кадрового потенціалу в сучасних умовах. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2017. № 60. С. 238–245.

219 Костюк Ж. С. Мотивація як засіб підвищення економічної безпеки підприємств залізничного транспорту. *Глобальні та національні проблеми*

економіки: веб-сайт. 2015. Вип. 4. URL: <http://global-national.in.ua/archive/4-2015/92.pdf> (дата звернення: 10.06.2019).

220 Мехеда Н., Гладун Я. Методи забезпечення кадрової безпеки на підприємстві. *rusnauka.com*: веб-сайт. 2014. URL: http://www.rusnauka.com/8_NMIV_2013/Economics/10_131590.doc.htm (дата звернення: 12.06.2019).

221 Міщенко С. П. Інтелектуально-кадрова складова економічної безпеки підприємств залізничного транспорту: напрямки забезпечення. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2015. № 52. С. 45-52.

222 Мойсеєнко І. П., Марченко О. М. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства: навч. посіб. Львів, 2011. 380 с.

223 Назаренко І. Л., Сухорукова Т. Г., Кірія Н. Забезпечення економічної безпеки локомотивного депо в умовах реформування галузі. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2015. Вип. 52. С. 114-120.

224 Овчиннікова В. О. Теоретико-методологічні аспекти стратегічного управління розвитком залізничного транспорту України: дис. д-р екон. наук: 08.00.03. Український державний університет залізничного транспорту. Харків, 2018. 517 с.

225 Панченко Н. Г. Теоретико-методологічні основи формування системи соціальної відповідальності на залізничному транспорті: дис. д-р екон. наук: 08.00.03. Український державний університет залізничного транспорту. Харків, 2019. 482 с.

226 Руда Т. В. Сутність та структуризація економічної безпеки. *Митна безпека*. 2012. № 1-2. С. 30-38.

227 Сисоліна Н. П. Економічна безпека підприємства: навч. посіб. Кіровоград: КНТУ, 2014. 226 с.

228 Токмакова І. В. Теоретикометодологічні основи забезпечення гармонійного розвитку залізничного транспорту: дис. д-р. екон. наук: 08.00.03. Український державний університет залізничного транспорту. Харків, 2015. 455 с.

229 Черкасова С. О., Суховєєва А. С. Методичні засади управління процесом забезпечення інтелектуально-кадрової складової економічної безпеки підприємств. *Молодий вчений*. 2018. № 1 (53). С. 1016 – 1021.

230 Квинт В. Л. Концепция стратегирования. Т. I. СПб. : СЗИУ РАНХиГС,

2019. С. 48

231 Скиннер К. Человек цифровой. Четвертая промышленная революция в истории человечества, которая затронет каждого. М.: 2019. 304 с.

232 Цифрові компетенції як умова формування якості людського капіталу : аналіт. зап. / В. С. Куйбіда, О. М. Петроє, Л. І. Федулова, Г. О. Андрощук. Київ : НАДУ, 2019. 28 с.

233 Штучний інтелект: заявки на лідерство. Газета «Тиждень». URL: <https://tyzhden.ua/Science/231039> (дата звернення: 11.06.2019).

234 Остапюк Б. Б. Інтелектуально-кадрова складова управління економічною безпекою залізничного транспорту. *Економіка та держава*. 2019. № 7. С. 90–95.

235 Остапюк Б. Б. Управління кадровим потенціалом підприємства. *Міжнародна транспортна інфраструктура, індустріальні центри та корпоративна логістика* : тези доповідей за матеріалами XV Міжнар. наук.-практ. конф. (6 – 8 червня 2019 р., м. Харків). У 2-х частинах. Харків : УкрДУЗТ, 2019. Ч. 2. С. 46–48.

236 Остапюк Б. Б. Напрями забезпечення інтелектуально-кадрової безпеки залізничного транспорту. *Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку економіки, обліку, фінансів і права*: тези доповідей Міжнар. наук.-практ. конф. (12 липня 2019 р., м. Полтава) : у 2 ч. Полтава: ЦФЕНД, 2019. Ч. 1. С. 53–54.

237 Бондар І. Р. Інформаційна безпека як основа національної безпеки. *Механізм регулювання економіки*. 2014. URL : http://www.lac.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/kafedry/MEV/Bodnar/Bodnar_Vyb_Pub_9.pdf. (дата звернення 21.05.2018).

238 Про інформацію : Закон України № 2658-ХІІ від 02.10.92. *Законодавство України: веб-сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> (дата звернення: 12.08.2019).

239 Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні : Закон України № 2783-ХІІ від 16.11.92. *Законодавство України: веб-сайт*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2782-12> (дата звернення: 09.09.2018).

240 Про інформаційні агентства : Закон України № 74а/95-ВР від 28.02.95. *Законодавство України: веб-сайт*. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/95> (дата звернення: 08.08.2019).

241 Про державну таємницю : Закон України № 3856-ХІІ від 21.01.94.
Законодавство України: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12> (дата звернення: 24.09.2018).

242 Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів : Закон України №540/97-ВР. *Законодавство України: веб-сайт.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/540/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 11.01.2019).

243 Про Концепцію національної програми інформатизації : Закон України № 75/98-ВР. *Законодавство України: веб-сайт.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/75>. (дата звернення: 22.11.2018).

244 Про науково-технічну інформацію : Закон України № 3322-ХІІ від 25.06.93. *Законодавство України: веб-сайт.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3322-12>. (дата звернення: 30.11.2018).

245 Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах : Закон України № 80/94-ВР від 05.07.94. *Законодавство України: веб-сайт.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80>. (дата звернення: 28.11.2018).

246 Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України № 851-ІV. *Законодавство України: веб-сайт.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15> (дата звернення: 02.12.2018).

247 Про захист персональних даних : Закон України № 2297-VI. *Законодавство України: веб-сайт.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>. (дата звернення: 01.12.2018).

248 Про доступ до об'єктів будівництва, транспорту, електроенергетики з метою розвитку телекомунікаційних мереж : Закон України № 1834-VIII від 07.02.2017. *Законодавство України: веб-сайт.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1834-19>. (дата звернення: 03.12.2018).

249 Про електронні довірчі послуги : Закон України № 2155-VIII від 05.10.2017. *Законодавство України : веб-сайт.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19>. (дата звернення: 12.08.2018).

250 Інформаційна безпека України. веб-сайт. URL: <https://uk.wikipedia.org> (дата звернення 21.12.2017).

251 The Global Competitiveness Report 2016–2017. *World Economic Forum веб-сайт*. URL: http://www3.weforum.org/docs/GCR2016-2017/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2016-2017_FINAL.pdf (дата звернення 09.10.2018).

252 Глобальное исследование утечек конфиденциальной информации в 2018 году. *InfoWatch: веб-сайт*. URL: <https://www.infowatch.ru/resources/analytics/reports/report2018> (дата звернення 24.05.2018).

253 Прудникова О. В. Інформаційна культура віртуального простору: філософська рефлексія. *Вісник ХНПУ ім. Г.С. Сковороди «Філософія»*. 2014. Вип. 42. С. 136–147.

254 Близнюк М., Коляда М. Формування інформаційної культури особистості. К:Лібра, 2000. 86 с.

255 Коваленко Ю. О., Левицький С. І., Лепа Р. М., Фінагіна О. В., Харіна К. В. Інформаційні системи на підприємствах: розвиток теорії та практики: монографія; НАН України. Ун-т економіки пром-сті: За ред. Лепи М.М. Донецьк: ООО Юго-Восток, ЛТД, 2007. 250 с.

256 Кононова К. Ю. Інформаційна економіка: моделювання еволюційних процесів. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 310 с.

257 Степанов В. Ю. Інформаційна культура сучасного інформаційного суспільства. *Вісн. харк. держ. акад. культури*. 2009. Вип. 27. С. 91–97.

258 Панченко О. А. Інформаційна безпека та інформаційна культура в сучасному інформаційному суспільстві. *Правова інформатика*. № 2 (46). 2015. С.32–38.

259 Гуцу С. Ф. Правові основи інформаційної діяльності: навчальний посібник. Х.: Нац. аерокосм. ун-т «Харк. авіац. ін-т», 2009. 48 с.

260 Долженко К. І. Інформаційна безпека регіону: сутність та зміст поняття. *Наше право*. 2014. № 2. С. 47-54.

261 Коваленко Ю. О. Забезпечення інформаційної безпеки на підприємстві. *Економіка промисловості*. № 3 (51). 2010. 245 с.

262 Краус Н. М., Голобородько О. П., Краус К. М. Цифрова економіка:

тренди та перспективи авангардного характеру розвитку. *Ефективна економіка*. 2018. №1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2018/8.pdf (дата звернення: 21.10.2018).

263 Данніков О. В., Січкаренко К. О. Концептуальні засади цифровізації економіки України. *Інфраструктура ринку*. 2018. Вип.17. С.73-79.

264 Гриценко Т. Б., Гриценко С. П., Кондратюк А. Ю. Культурологія : навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2007. 392 с.

265 Хмельницький О. О. Інформаційна культура: Підготовка кадрів до інформаційної роботи: навч. посіб. К.: КНТ, 2007. 200 с.

266 Партико З. В. Образна концепція теорії інформації. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2001. 133 с.

267 Семенюк Э. П. Глобализация и социальная роль информатики. Научно-техническая информация. Серия 1. *Организация и методика информационной работы*. 2003. № 1. С. 23-29.

268 Хангельдиева И. Г. О понятии «информационная культура». Информационная культура личности: прошлое, настоящее, будущее. Краснодар, 2006. С.14-27.

269 Сухина В. Ф. Человек в мире информатики. М., 2009. С. 124.

270 Беляков К.І. Інформатизація в Україні: проблеми організаційно-правового та наукового забезпечення: монографія. К. : КВІЦ, 2008. 576 с.

271 Довгий С. О., Копій-ка О. В., Черепін Ю. Т. Засади регіональної інформатизації : монографія. за заг. ред. С. О. Довгого. К. : ВПЦ «Тираж», 2004. 304 с.

272 Грошев И.В. Организационная культура. М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2004. 288 с.

273 Хмельницький О.О. Інформаційна культура: підготовка кадрів до інформаційної роботи: навч. посіб. К.: КНТ, 2007. 200 с.

274 Остапюк Б. Б. Напрямки забезпечення економічної безпеки підприємств залізничного транспорту в інформаційній сфері. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2019. № 66. С. 102–108.

